

Nr 138.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel; given Stockholms slott den 24 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g
till
**förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av
gasskyddsmateriel.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Materiel till skydd mot stridsgaser indelas i två klasser: gasskyddsmateriel av första klass och gasskyddsmateriel av andra klass.

Med gasskyddsmateriel av *första klass* förstås i denna förordning: gasmasker, jämte färdiga delar därtill, för beredande av skydd mot stridsgas;

filtreringsapparater, jämte färdiga delar därtill, för gasskyddsrum; samt annan gasskyddsmateriel, beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift, att bestämmelserna i denna förordning angående gasskyddsmateriel av första klass skola gälla.

Med gasskyddsmateriel av *andra klass* förstås i denna förordning sådan materiel, som utan att tillhöra gasskyddsmateriel av första klass avser att tjäna något av följande ändamål:

beredande av kroppsligt skydd mot stridsgas eller skydd för materiel och utrustning mot dylik gas;

fastställande av närvaron av stridsgas eller oskadliggörande av dylik gas;

behandling efter beröring med stridsgas; samt

demonstration och övning avseende skydd mot stridsgas.

2 §.

Tillverkning av gasskyddsmateriel av första klass må icke bedrivas utan att Konungen därtill givit tillstånd. Vid beviljande av tillstånd meddelar Konungen de föreskrifter och villkor, som anses erforderliga för tillståndets åtnjutande.

3 §.

Tillverkning, som avses i 2 §, skall stå under kontroll av den myndighet Konungen bestämmer.

Det åligger tillverkare att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman, närhelst han det fordrar, tillträde till lokal, där tillverkningen bedrives, att meddela kontrollmyndigheten begärda upplysningar angående tillverkningen och därmed sammanhängande förhållanden ävensom

att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll.

Den som på grund av tjänsteåliggande erhållit del av upplysning som ovan sägs må ej i vidare mån än som påkallas av tjänsteutövningen yppa affärsförhållande, varom han sålunda erhållit kännedom.

4 §.

Införsel till riket av gasskyddsmateriel av första klass må ej ske utan tillstånd av den i 3 § omnämnda kontrollmyndigheten, dock må utan sådant tillstånd transitering äga rum till ort inom riket.

5 §.

Försäljning av gasskyddsmateriel, av första eller andra klass, må bedrivas allenast efter anmälan till kontrollmyndigheten.

Såsom gasskyddsmateriel må icke saluhållas annan vara än sådan, som blivit till sin beskaffenhet godkänd av kontrollmyndigheten.

Har sådant godkännande lämnats beträffande vara, hänförlig till gasskyddsmateriel av andra klass, skola angående tillverkningen av varan bestämmelserna i 3 § äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Försäljare av gasskyddsmateriel vare skyldig att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman eller polismyndighet, närhelst sådant fordras, tillträde till lokal, där försäljningen bedrivs, att meddela sådan tjänsteman eller myndighet begärda upplysningar angående såsom gasskyddsmateriel saluhållen vara ävensom att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll över försäljningen.

I fråga om tjänsteman eller myndighet, som i denna paragraf avses, skall gälla vad i 3 § tredje stycket stadgas.

7 §.

För undersökning eller godkännande av gasskyddsmateriel utgår avgift enligt taxa, som Konungen bestämmer.

8 §.

Denna förordning äger icke tillämpning på tillverkning, införsel eller försäljning för försvarsväsendets räkning.

9 §.

Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel av första klass, eller inför någon till riket gasskyddsmateriel av första klass utan att hava erhållit tillstånd därtill eller gör försök till sådan införsel,

eller saluhåller eller försäljer någon gasskyddsmateriel i strid mot bestämmelserna i denna förordning,

straffes, där ej gällande bestämmelser om ansvar för olovlig varuinförsel äro tillämpliga, med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, äge rätten pröva, huruvida egendomen skall vara förverkad.

Kan egendom, som förklarats förverkad, ej tillrättaskaffas, skall dess värde gäldas.

10 §.

Underlåter den, som erhållit tillstånd till tillverkning av gasskyddsmateriel eller som saluför eller försäljer sådan vara, att eljest ställa sig till efterrättelse, vad enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter ålagts honom,

eller avgiver han angående omständigheter, varom det jämlikt denna förordning åligger honom att lämna upplysning, mot bättre vetande oriktig eller ofullständig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse.

11 §.

Bryter någon mot föreskriften i 3 § tredje stycket eller 6 § andra stycket, straffes med dagsböter eller fängelse.

12 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, samt förverkad egendom ävensom belopp, som utgives i stället för dylik egendom, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling. Genom denna förordning upphäves förordningen den 11 juni 1937 (nr 326) angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Departementschefen, statsrådet Möller, anför efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och socialdepartementen:

I proposition den 5 mars 1937, nr 231, förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag till förordning angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel. Sedan riksdagen i skrivelse den 29 maj 1937, nr 351, anmält, att riksdagen, som icke kunnat i oförändrat skick antaga Kungl. Maj:ts förslag, för sin del antagit ett av första lagutskottet i utlåtande nr 53 framlagt förslag, utfärdades i överensstämmelse med riksdagens beslut förordning i ämnet den 11 juni 1937 (nr 326). Samma dag utfärdades även kungörelse (nr 327) med vissa föreskrifter i anledning av förordningen.

Enligt sagda författningar — som icke äga tillämpning på tillverkning, försäljning eller införsel för försvarsväsendets eller luftskyddsinspektionens räkning — skall krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet utöva kontroll över tillverkningen samt tillsyn över försäljning och införsel av följande gasskyddsmateriel, nämligen gasmasker, syrgasapparater och filtrefångare för gasskyddsrum ävensom annan materiel beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift, att bestämmelserna i förordningen skola gälla. För tillverkning av gasskyddsmateriel erfordras tillstånd av Konungen och för införsel av sådan materiel tillstånd av krigsmaterielinspektionen. För försäljning av gasskyddsmateriel erfordras tillstånd av överståthållarämbetet respektive vederbörande länsstyrelse. Försvarsväsendets kemiska anstalt och statens provningsanstalt hava att på anmodan av krigsmaterielinspektionen verkställa för kontrollen erforderliga prov m. m. samt att däröver till inspektionen avgiva utlåtande. Gasskyddsmateriel, som saluföres, skall vara märkt på sådant sätt, att därav framgår, att densamma blivit godkänd eller tillhör godkänd typ. Närmare bestämmelser härom äger krigsmaterielinspektionen att meddela. För undersökning eller godkännande av gasskyddsmateriel utgår avgift enligt av Konungen bestämd taxa. Förordningen innehåller vidare, bland annat, stadganden om straff vid överträdande av bestämmelserna samt om förverkande i vissa fall av olovligen tillverkade, saluhållna eller införda varor.

Krigsmaterielinspektionen har i två den 15 februari och den 20 maj 1938 utfärdade cirkulär meddelat vissa för kontrollanstalterna samt tillverkare av gasskyddsmateriel m. fl. vägledande föreskrifter beträffande författningarnas tillämpning.

I en den 1 februari 1939 dagtecknad promemoria har *krigsmaterielinspektionen* framhållit, att en omarbetning av de å ifrågavarande område gällande bestämmelserna vore erforderlig. Det hade nämligen visat sig, att ett flertal andra materiel- eller varuslag än de i förordningen avsedda borde betraktas såsom gasskyddsmateriel och i denna egenskap underkastas viss kontroll. Dessa materiel- eller varuslag utgjordes dels av sådana artiklar, vilka särskilt tillverkades för att tjäna ett visst gasskyddsändamål, såsom gasindikeringsmedel, gassjukvårdsmateriel m. m., dels ock av sådana i allmänna handeln förekommande varor, vilka uppgåves såsom användbara även till skydd mot stridsgas, såsom vissa slag av oljerockar, gummistövlar, presenningar m. m. Samtidigt som en kontroll av nu avsedda materiel- och varuslag, framför allt i den köpande allmänhetens intresse, vore erforderlig, borde dock kontrollförfarandet med avseende å desamma icke göras så rigoröst, att därigenom tillverkares, importörers och försäljares intresse av deras tillhandahållande minskades. Ett tillämpande över hela linjen av nu gällande kontrollbestämmelser kunde befaras få ett dylikt minskat intresse till följd.

Med hänsyn härtill har inspektionen, som i förevarande fråga samrått med försvarsväsendets kemiska anstalt och luftskyddsinspektionen, kommit till den slutsatsen, att gasskyddsmaterielen, i likhet med vad fallet vore beträffande sprängämnen, i avseende å kontrollförfarandet borde indelas i två klasser: gasskyddsmateriel av första klass och gasskyddsmateriel av andra klass. Efter prövning av de olika omständigheter, som vid denna indelning gjorde sig gällande, finge inspektionen föreslå, att gasskyddsmateriel av *första klass* skulle omfatta endast gasmasker samt filtreringsapparater och övertrycksventiler för gasskyddsrum. All övrig materiel, som vore av den natur att den borde betraktas som gasskyddsmateriel, eller vara, vilken i handeln uppgåves såsom skyddande mot stridsgaser, borde hänföras till gasskyddsmateriel av *andra klass*. Åt Kungl. Maj:t borde dock förbehållas rätt att, om förhållandena så skulle påkalla, utvidga den för gasskyddsmateriel av första klass föreslagna gränsen.

I anslutning till vad krigsmaterielinspektionen sålunda framhållit och anført har inspektionen upprättat förslag till dels ny förordning angående tillverkning m. m. av gasskyddsmateriel dels ock ny kungörelse med vissa föreskrifter i anledning av förordningen.

Skiljaktigheterna mellan de nuvarande och de föreslagna bestämmelserna har inspektionen i korthet angivit på följande sätt:

För *tillverkning* av gasskyddsmateriel av första klass skulle, liksom nu vore fallet, erfordras tillstånd av Konungen. Tillverkningen skulle, liksom nu, stå under kontroll av krigsmaterielinspektionen. För tillverkning av gasskyddsmateriel av andra klass skulle däremot icke fordras tillstånd. Un-

der den förutsättning och i den omfattning, varom förmäldes i det följande, skulle kontroll emellertid utövas även över tillverkningen av dylik materiel.

För *införsel* av gasskyddsmateriel av första klass skulle, liksom nu vore fallet, erfordras tillstånd av krigsmaterielinspektionen. För införsel av gasskyddsmateriel av andra klass åter skulle icke fordras tillstånd.

För *försäljning* av gasskyddsmateriel, vare sig av första eller av andra klass, skulle, i olikhet mot vad nu gällde, icke erfordras tillstånd. Där- emot skulle, innan försäljning finge äga rum, anmälan hava skett till krigsmaterielinspektionen.

All gasskyddsmateriel, såväl av första som av andra klass, skulle för att få försälgas vara *godkänd* av krigsmaterielinspektionen. För att underlätta försäljningskontrollen föresloges i kungörelseförslaget att, på samma sätt som för närvarande gällde, godkänd materiel skulle vara *märkt* i enlighet med de föreskrifter, inspektionen meddelade.

För erhållande av dylikt godkännande avsåges skola gälla av krigsmaterielinspektionen utfärdade bestämmelser angående *provning* av materiel- (varu-)typen. Hade godkännande meddelats beträffande försäljning av krigsmateriel av andra klass, skulle tillverkningen av varan i fortsättningen vara underkastad kontroll. Avsikten vore likväl, att denna tillverkningskontroll skulle göras avsevärt mindre ingående än kontrollen över tillverkningen av gasskyddsmateriel av första klass.

Över berörda promemoria och författningsförslag hava utlåtanden avgivits av kommerskollegium, luftskyddsinspektionen och försvarsväsendets kemiska anstalt.

Kommerskollegium har ej funnit anledning till erinran mot att bestämmelser rörande gasskyddsmateriel utfärdas i huvudsaklig överensstämmelse med krigsmaterielinspektionens förslag.

Luftskyddsinspektionen har anfört följande:

Den nu gällande förordningen i ämnet ägde icke tillämpning på tillverkning, försäljning eller införsel för försvarsväsendets eller luftskyddsinspektionens räkning. I det nu föreliggande förslaget till ny förordning hade orden »eller luftskyddsinspektionens» utgått.

Vid det samråd som före promemorians upprättande ägt rum mellan luftskyddsinspektionen och krigsmaterielinspektionen hade från krigsmaterielinspektionens sida framhållits, att luftskyddsinspektionen vore den myndighet, på vilken förordningens bestämmelser huvudsakligast ägde tillämpning, varför enligt krigsmaterielinspektionens mening undantag av denna anledning icke borde göras för luftskyddsinspektionen. Emellertid hade i ett cirkulär, som krigsmaterielinspektionen hade för avsikt att efter författningsförslagens antagande utfärda, intagits bestämmelse att luftskyddsinspektionen skulle äga *införa* gasskyddsmateriel av första klass utan att därom göra ansökan hos krigsmaterielinspektionen.

Det torde kunna ifrågasättas, om ej den ursprungliga lydelsen i nu gällande förordning borde kvarstå oförändrad oavsett tillämpningen, enär eljest bristande överensstämmelse mellan förordningen och cirkuläret komme att uppstå. Därest i motsatt fall ifrågavarande bestämmelse utginge ur cirkuläret, skulle luftskyddsinspektionen vid införsel av gasskyddsmateriel hos krigsmaterielinspektionen för varje fall nödgas anhålla om tillstånd, vilket av flera skäl ej syntes ändamålsenligt eller lämpligt.

I övrigt föranledde förslaget icke någon erinran från luftskyddsinspektionens sida.

Försvarsväsendets kemiska anstalt har förmått sig i stort sett icke hava något att erinra mot vad krigsmaterielinspektionen föreslagit. Emellertid förordar anstalten, att övertrycksventiler till gasskyddsrum utgå från kategorien gasskyddsmateriel av första klass. Vidare föreslår anstalten, att med gasskyddsmateriel av andra klass bör förstås, förutom den i inspektionens förslag avsedda materielen, även sådan materiel, som utbjudes till salu under uppgift att den kan tjäna något gasskyddsändamål.

Departements-
chefen.

Syftet med gällande bestämmelser rörande gasskyddsmateriel är, åtminstone i första hand, att åstadkomma en kvalitetskontroll. De av krigsmaterielinspektionen nu föreslagna ändringarna avse att ytterligare tillgodose behovet i detta hänseende. Då det visat sig, att även annan materiel än gasmasker och dylika till skydd mot stridsgas uteslutande avsedda varor saluhålles under uppgift att materielen kan användas i gasskyddstjänst, måste kontrollen utsträckas att omfatta jämväl denna materiel. Det ligger emellertid i sakens natur att kontrollen här måste bliva av delvis annat slag än då fråga är om materiel, särskilt tillverkad för gasskyddsändamål. Gummikappor, galoscher och dylikt torde exempelvis skydda mot vissa stridsgaser under viss tid och under vissa förutsättningar, men den omständigheten att varornas ifrågavarande egenskap i reklamsyfte eller eljest angives vid försäljningen motiverar ej, att sådana varor — såsom fallet blir om nuvarande förordning angående gasskyddsmateriel göres tillämplig å dem — t. ex. icke skulle få tillverkas eller införas till riket utan tillstånd. Krigsmaterielinspektionens förslag om uppdelning av gasskyddsmaterielen i två klasser, en första klass och en andra klass, synes därför ändamålsenligt.

Till gasskyddsmateriel av första klass har krigsmaterielinspektionen föreslagit skola föras dels de i nuvarande förordning särskilt angivna varorna, med undantag av skyddsapparater med syrgas, dels därjämte övertrycksventiler för gasskyddsrum, dels ock slutligen, i likhet med vad som nu gäller, annan gasskyddsmateriel, om vilken Kungl. Maj:t därom förordnar. Mot detta förslag synes ej vara något annat att erinra än att, i överensstämmelse med vad försvarsväsendets kemiska anstalt hemställt, övertrycksventiler torde böra uteslutas ur uppräknningen.

Till gasskyddsmateriel av andra klass skall enligt det av krigsmaterielinspektionen uppgjorda förslaget till förordning i ämnet föras sådan materiel, som utan att tillhöra gasskyddsmateriel av första klass avser att tjäna något av följande ändamål, nämligen beredande av kroppsligt skydd eller skydd för materiel och utrustning, fastställande av närvaron av stridsgas, oskadliggörande av dylik gas, behandling efter beröring därmed samt demonstration och övning avseende skydd mot stridsgas. Det av försvarsväsendets kemiska anstalt föreslagna tillägget, att såsom gasskyddsmateriel av andra klass jämväl borde anses vara, vilken, utan att därtill vara avsedd, likväl uppgives tjäna något av angivna ändamål, synes icke erforderligt. Syftet med detta förslag, eller att hindra att en vara saluhålles såsom gas-

skyddande utan att hava blivit kontrollerad och godkänd, torde tillgodoses genom efterföljande bestämmelser i förslaget.

Jag tillstyrker krigsmaterielinspektionens förslag att beträffande tillverkning och införsel av gasskyddsmateriel av första klass nuvarande bestämmelser alltjämt skola gälla. Tillverkning och införsel av gasskyddsmateriel av andra klass torde, såsom redan nämnts, böra få ske utan tillstånd.

För att hindra att mindervärdig vara saluhålles allmänheten såsom gasskyddsmateriel torde det vara nödvändigt att försäljning av sådan materiel, vare sig den är av första eller av andra klass, kontrolleras. I överensstämmelse med vad krigsmaterielinspektionen föreslagit torde dock särskilt tillstånd till försäljningen, på sätt fordras enligt nu gällande förordning i ämnet, ej vara behöfligt; det synes vara tillräckligt att anmälan sker hos kontrollmyndigheten, d. v. s. krigsmaterielinspektionen. Förbud bör, på sätt inspektionen förordat, meddelas mot saluhållande såsom gasskyddsmateriel av annan vara än sådan som till sin beskaffenhet godkänts av inspektionen. Innan varan kan godkännas, måste den givetvis undersökas genom inspektionens försorg, en undersökning som väl i allmänhet förutsätter viss tillverkningskontroll. Härom torde ej erfordras något stadgande. Emellertid torde det vara nödvändigt att inspektionen, om en vara blivit godkänd såsom gasskyddsmateriel, jämväl sedermera har möjlighet att kontrollera tillverkningen för att konstatera, att varan alltjämt fyller fordringarna. Befogenhet för inspektionen i sådant hänseende i fråga om gasskyddsmateriel av första klass följer redan av vad tidigare föreslagits. Beträffande gasskyddsmateriel av andra klass torde en särskild bestämmelse av denna innebörd, såsom inspektionen föreslagit, böra upptagas i förordningen.

Krigsmaterielinspektionen har föreslagit, att från bestämmelsernas tillämpning skulle undantagas gasskyddsmateriel, som tillverkas, införes eller försäljes för försvarsväsendets räkning, men däremot icke, på sätt för närvarande gäller, sådan materiel varmed luftskyddsinspektionen har befattning. Praktiska skäl synas tala för bifall till detta förslag. Med de nuvarande bestämmelserna förekomma två slag av gasskyddsmateriel: dels sådan, som ligger under krigsmaterielinspektionens kontroll, och dels sådan, för vilken luftskyddsinspektionen står som garant. Detta system synes icke ägnat att skapa reda på området i fråga, något som däremot åstadkommes, därest för all gasskyddsmateriel — alltjämt med undantag av den materiel som avses för försvarsväsendet — gäller samma kontrollförfarande. En dylik ordning utesluter icke, att — vilket krigsmaterielinspektionen också torde hava avsett och vilket kan vara praktiskt lämpligt — åt luftskyddsinspektionen meddelas generella tillstånd i viss utsträckning. Jag biträder alltså krigsmaterielinspektionens förslag i förevarande hänseende.

I de delar, som här ej berörts, torde nuvarande bestämmelser böra bibehållas i huvudsak oförändrade. Den nya förordningen torde böra träda i kraft dagen efter den då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Föredraganden hemställer, att ett i överensstämmelse med vad sålunda anförts utarbetat förslag till *förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Leif Belfrage.